

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

No 1

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, yanvar.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

INSON KAPITALINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	52
Dilnoza Ruziqulova Xoliqovna	
MAHALLIY BUDJET DAROMADLAR BAZASINI BAHOLASH SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH.....	56
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich	
INNOVATSION IQTISODIYOTDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA XALQARO TAJRIBA	60
Maksumova Umidaxon Sadikjonovna	
ОЛИГОПОЛИЯ И ТЕОРИЯ ИГР	64
Камилова Наргиза Абдукаххоровна, Наимов Самандар Раджабович	
ЦИФРОВЫЕ ИНВЕСТИЦИИ НА ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОМ ТРАНСПОРТЕ: НОВАЯ ЭРА ЭФФЕКТИВНОСТИ	67
Каракулов Фарход Зайпудинович	
MEVA-SABZAVOTCHILIK MAHSULOTLARINING EKSPORT SALOHİYATINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINING INNOVATSION YECHIMLARI	72
Ergashev Jamshid Axmadaliyevich	
MOLIYAVIY AKTIVLARNING IQTISODIY MOHIYATI VA TIJORAT BANKLARIDA ULARNING SIFAT MEZONLARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	77
Iskandarova Munisa Hasan qizi	
MOLIYAVIY RISKLARNI BOSHQARISHDA SUN'IY INTELLEKTNI QO'LLASH IMKONIYATLARI	82
Xojiyev Jaxongir Dushabayevich, To'xtayev Kamol Po'latovich	
MARKETING VA BOZOR IQTISODIYOTI SHAROITIDA TAYYOR KIYIMLARNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	87
Bababekova Gulchexra Baxtiyarovna	
NAMANGAN VILOYATI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA MODERNIZATSIYA JARAYONLARIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI	93
Odilova Malika Abdushukur qizi	
TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	98
Toshtemirov Xojakbar Qahramon o'g'li	
ТУРИЗМ КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ	103
Артикова Шохида Ильясовна	
MINTAQALARDA OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARI INNOVATSION SALOHİYATINI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	107
Dadamirzayev Muzaffar Xabibullayevich	
THEORETICAL ASPECTS OF SERVICES IN THE CONTEXT OF UZBEKISTAN'S ECONOMIC TRANSFORMATION	114
Umidjon Normurodov, Qodirov Yusufbek Suyunbek ugli	
РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ ОБУВНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ МАРКЕТИНГОВЫХ ИННОВАЦИЙ	120
Расулов Нозимжон Набиджонович	
QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING JORIY QILINISHI VA UNI OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI.....	125
Saburov Jumanazar Saliyevich	
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI VA ICHKI BOZORNI KENGAYTIRISH IMKONIYATLARI	129
Mayliyeva Sadoqat Safayozovna	
ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В УСТОЙЧИВОМ РАЗВИТИИ УЗБЕКИСТАНА.....	134
Убайдуллаев Худоёр Бахтиёр угли	

MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARI SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	141
Xayitov Rustam Burxonovich	
BARQAROR MOLIYALASHTIRISH KONSEPSIYASIGA MUVOFIQ "YASHIL" INVESTITSIYALARNI RIVOJLANTIRISH.....	146
Abduraxmonov Alimardon Sodiq o'g'li	
BANK XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETINGDAN FOYDALANISH.....	151
Dushamov Maxmudjon Maksudbekovich	
HUDUDLARDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ISTIQBOLLARI	159
Ibodova Dilsora Ibodovna	
INVESTITION PORTFELLARNI SHAKLLANTIRISH, BAHOLASH VA BOSHQARISH.....	165
Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Abdullaeva Shohista	
KICHIK XIZMATLAR FAOLIYATINI RASMIYLASHTIRISH ORQALI AHOLI BANDLIGI KO'RSATKICHLARINI OSHIRISH.....	170
Xalimbetov Farxad Bagibekovich	
MONOPOLIYAGA QARSHI BOSHQARUV TIZIMINI RIVOJLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBA VA MILLIY YONDASHUVLAR.....	173
Akbarov Jasur Ikromjon o'g'li	
СТАТИСТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ДИНАМИКИ И СЕЗОННОСТИ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	179
Салиходжаева Умида Абдуакбар кизи	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI TALABNI PROGNOZLASHNING CHAKANA MARKETING INNOVATSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI ROLI	186
Ostonaqulova Gulsaraxon Muhammadyoqub qizi	
TEMIR YO'L YO'LOVCHI TASHISH KORXONALARI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MODELLARI	200
Eshboyev Ulug'bek Farxodovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIYAVIY HISOBOT VA AUDIT METOLOGIYASINI TAKOMILASHTIRISH	205
Zufarova Zilola Raxim qizi	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN RISKLARNI BOSHQARISH MEXANIZMIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLARNING EKONOMETRIK TAHLILLARI	216
Rahmonqulov Temirbek Eshmamatovich	
MULKIY SOLIQLARNING MAHALLIY BUDJET DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHDAGI TA'SIRINI BAHOLASH.....	222
Aliyarov Olim Abdug'aparovich	
AVTOMOBIL SANOATIDA MAHSULOT BILAN BOG'LIQ XIZMATLAR TASNIFI	231
Saidov Dilshodbek Razzakovich	
UY-JOY FONDINI SAMARALI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJIY TAJRIBALARI.....	236
Otajonov Tohirjon Xo'janazar o'g'li	
TURIZMNI IQTISODIYOTDA TO'G'RIDAN TO'G'RI TA'SIRINI STATISTIK TADQIQOTI.....	241
Jumanova Zilola Tuychiyevna	
RIVOJLANGAN DAVLATLAR BANK EKOTIZIMLARI VA O'ZBEKISTON BANK EKOTIZIMLARINING RIVOJLANISHI VA QIYOSIY TAHLILI	248
X.R. Aliyev	
O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM TIZIMI UCHUN DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA BOSHQARUV METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	254
Abdullayev Javohir Abdumalik o'g'li	
OROL BO'YI MINTAQASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI INNOVATSION BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	259
Umarova Xusnora Dilmurod qizi	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ISHCHI KUCHIDAN SAMARALI FOYDALANISH ISTIQBOLLARI	264
Xolmurotov Salimbek Eshbekovich	
INNOVATSION KLASTERLARNI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY MEXANIZMI	269
Quliyev Begimqul Melikovich	
ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ	276
Ахмедов Самандар Сайфуллоевич	
АГРОЭКОТУРИЗМ КАК НАПРАВЛЕНИЕ ДИВЕРСИФИКАЦИИ ЭКОНОМИКИ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ УЗБЕКИСТАНА	281
Хайдаров Ойбек Зоирович	
THE IMPACT OF DIGITALIZATION ON SERVICE QUALITY AND CUSTOMER SATISFACTION IN THE HOUSEHOLD SERVICE SECTOR: EMPIRICAL EVIDENCE FROM SAMARKAND REGION	287
Pardayev Sherzod Xolmurodovich, Yuldosheva Zulfizar Sayfullayevna	
DEVELOPMENT OF INTERACTIVE MODELING METHODS FOR THE SYNTHESIS OF INTELLIGENT CONTROL SYSTEMS FOR TECHNICAL OBJECTS IN THE DIGITAL ECONOMY	293
Mamutova Aygul Kalmurzaevna	
TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISH MASALALARI	298
Abdurazakova Nasiba Sultanovna	
YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA SOLIQ MA'MURIYATCHILIGI TRANSFORMATSIYASI VA UNING MOLIYAVIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI	303
Tashmuxeimovna Yayra Atxamovna	
ZAMONAVIY AXBOROT TIZIMLARI ORQALI SOLIQ QARZDORLIGINI UNDIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA TAHLIL	308
Maxmadustov Jalol Maxmadustovich	
TA'LIM MIGRATSIYASI VA INTEGRATSIYA KO'RSATKICHLARINI STATISTIK TAHLILI: YEVROPA ITTIFOQI (SIRIUS) TAJRIBASI VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	314
Abdullayeva Gulhayot Shuhratovna	
HUDUDIIY SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI KO'P OMILLI STATISTIK TAHLIL ETISHDAGI ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR VA ULARDAN FOYDALANISH YO'LLARI	319
Tag'oyev Feruz Yorqulovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI HUDUDIIY INVESTITSIYA MUHITINI TAKOMILLASHTIRISH: QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA TAHLIL VA TAVSIYALAR	326
Egamberdiev Abbasxon Sherali o'g'li	
KICHIK BIZNESDA INNOVATSION FAOLIYATNI TASHKIL ETISH VA RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	331
Nurullayev Baxrom Botirovich	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR TAJRIBASIDAN FOYDALANISH	337
Ne'matova Mavsuma	
ZAMONAVIY IQTISODIYOTDA ISLOMIY MOLIYA VA NOBANK KREDIT TASHKILOTLARIDA STRATEGIK BOSHQARUVNING NAZARIY ASOSLARI	341
Galatov Abbas Alibekovich, Xalilov Nurullo Xamidillayevich	
IQTISODIY FAOLLIKNI OSHIRISHGA QARATILGAN DAVLAT FISKAL SIYOSATI HOLATI TAHLILI	346
Xudayberginova Nigora Turgunbayevna	
MEHNATGA HAQ TO'LASHTIRISH MOHIYATI VA ULARNI HISOBGA OLIHNING ASOSIY VAZIFALARI	356
Anvar Raximov Maxmarasulovich	
"CRADLE TO CRADLE" VA "CRADLE TO GRAVE" KONSEPSIYALARINING UMUMIY VA XUSUSIY JIHATLARI	360
Sodikov Zokir Rustamovich	
MINTAQADA PARRANDACHILIK SANOATINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI	366
Qarshiyev Obidjon Egamberdiyevich	

AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYALARI VA MINTAQA IQTISODIYOTIGA TA'SIRI: KEYNESIAN YONDASHUV NUQTAI NAZARIDAN.....	370
Shermatov G'ofurjon G'ulamovich	
QURILISH KORXONALARIDA INQIROZGA QARSHI BOSHQARUVNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI (ROSSIYA TAJRIBASI)	377
O'rinboyev Doniyorjon Baxtiyorjon o'g'li	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA YASHIL XIZMATLAR SEKTORINING TRANSFORMATSIYASI.....	385
Aliqulova Laylo Ziyadin qizi	
VIRTUAL TA'LIM MUHITI ORQALI TALABALARNING MULOQOT KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH OMILLARI.....	390
Bozorova Muazzam Hamid qizi, Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTIDA TRANSPORT INFRATUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISH KO'RSATKICHLARINI EKONOMETRIK MODELASHTIRISH VA PROGNOZLASHTIRISH	395
Qo'ziyboyev Umarbek Ulug'bekovich	
ОЦЕНКА СТОИМОСТИ И РИСКОВ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ (FDI)	400
Бахтиярова Дильноза Мадминджановна	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA MONOPOLIYAGA QARSHI NAZORATNING AHAMIYATI.....	407
Bekbutayev Nodirjon Fayzullayevich	
O'ZBEKISTONDA INTEGRATSIYALASHGAN YASHIL MOLİYALASHTIRISH ARHITEKTURASI: KONSEPTUAL MODEL VA AMALIY TAKLIFLAR.....	412
Qulliyev Ulug'bek Mirzayevich	
BANK TIZIMI FAOLIYATI MISOLIDA MOLİYAVIY ISLOHOTLAR SHAROITIDA KORXONALAR LIKVIDLIGINI OSHIRISH MASALALARI.....	419
Iminova Nurjahan Qodirjon qizi, Karimov Sardorbek Shuxratjon o'g'li	
BOJXONA HUDUDIDA QAYTA ISHLASH BOJXONA REJIMINING SANOAT RIVOJI VA EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDAGI O'RNI	423
Baxtiyor Abduganiyev, Nodira Saidbaxromova	
СТРАТЕГИЧЕСКАЯ РОЛЬ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В СТАНОВЛЕНИИ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ И ОБЕСПЕЧЕНИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ	427
Li Kristina Alekseyevna, Элназарова Шарифа Исроиловна, Эшпулатов Достонбек Боходир огли	
TOVAR-XOMASHYO BIRJASIDA SAVDO TURLARINING SHAKLLANISHI VA ULARNING BOZOR SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	432
Xudayberdiyev Kamoliddin Ustemirovich	
THE ROLE OF CORPORATE STRUCTURES IN THE DEVELOPMENT OF GLOBAL FINANCIAL RELATIONS.....	438
Kurbaniyazov Shakhzodbek Karimovich	
BANKLARNI MODERNIZATSIYA VA TRANSFORMATSIYA QILISH JARAYONIDA INVESTITSION KREDITLASH SAMARADORLIGINI TA'MINLASH VA UNI OSHIRISHNING ASOSIY YO'LLARI	442
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
KICHIK BIZNESDA RAQAMLI MARKETING: O'ZBEKISTON SHAROITIDA SAMARADORLIK VA INTEGRATSIYA MODELLARI	446
Kamilov Farxod Shamilevich	
TASHQI SAVDODA EKSPORTNING MAKROIQTISODIY AHAMIYATI	453
Abdivaliyev Shahzodbek Xayrullayevich, Mutalov Sultonbek Abduraim o'g'li, Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Ubaydullayeva Gulchexra Erkabayevna, Aipova Iroda Ikramovna	
РАЗВИТИЕ АСПЕКТОВ МАРКЕТИНГА В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ СПОРТИВНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ.....	459
Юсупов Махамадамин, Закирова Умида Махамадаминовна	
LIZING OLUVCHI KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA YURITILISHI	462
Sadritdinov Baxodir	

YASHIL IQTISODIYOT VA KICHIK BIZNES RIVOJLANISHINING NAZARIY-KONSEPTUAL ASOSLARI	467
Isroilov Dilshodbek Rustamovich	
TEXNOLOGIK RESURLARNI BOSHQARISHDA STRATEGIYALARDAN FOYDALANISH	474
Kazakov Olim Sabirovich	
OLIY TA'LIM EKSPORT XIZMATLARINING IQTISODIY AHAMIYATI HAMDA ZARURLIGI.....	479
Abdusattarova Dildora Bohodirovna	
SANOAT KORXONASIDA INNOVATSION JARAYONLAR SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISHNING METODIK YONDASHUVLARI.....	485
Kurbanova Shaxnoza Yuldashbayevna	
ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	491
Kafiyev Xojiakbar Xosilbek o'g'li	
BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL QILISH YO'NALISHLARI.....	496
Xolmatov Otabek Oybek o'g'li	
INSON KAPITALIGA INVESTITSİYALAR.....	499
Sheraliyeva Saida Azatovna	
TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH VA IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHDA KLASTER USULLARINI QO'LLASH.....	504
Mizrob Maxmudovich Tashov	
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ СТОИМОСТИ КОМПАНИИ В ПРОЦЕССАХ СЛИЯНИЙ И ПОГЛОЩЕНИЙ.....	514
Ли Илларион Георгиевич	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ВИДОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ТУРИЗМА УЗБЕКИСТАНА.....	519
Ахмедходжаев Равшан Темурович	
УСТОЙЧИВОЕ И ЦИФРОВОЕ РАЗВИТИЕ РЕГИОНАЛЬНОГО ТУРИЗМА: ЭВОЛЮЦИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ	525
Усманова Азиза Баходировна	
O'ZBEKISTONDA TURIZMNI INNOVATSION ASOSDA RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ZARURIYATI.....	529
Temurbek Olimovich Mamayunusov	
КОМПЛЕКСНОЕ УЧЁТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ ПРОЦЕССОВ УПРАВЛЕНИЯ ДЕНЕЖНЫМИ ПОТОКАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	536
Эркинбаев Якуббой Хушнуд угли	
ISLOMIY MOLIYA INSTRUMENTLARINING DAVLAT QARZ BARQARORLIGINI TA'MINLASH VA QARZ SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH INSTITUTSIONAL VA AMALIY QO'LLANISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISH	541
Raxmatov Hamid Hasan o'g'li, Akramov Azizjon Kabirovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA SEKTORIDA INSTITUTSIONAL VA INVESTISION OMILLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIKKA QO'SHMA TA'SIRI.....	549
Fayziyev Oybek Raximovich	
INSTITUTIONALIZATION OF PUBLIC ADMINISTRATION EFFECTIVENESS: A COMPARATIVE ANALYSIS OF OECD COUNTRIES' EXPERIENCE IN GOVERNANCE FOR PUBLIC ADMINISTRATION REFORM.....	556
Sarvar Saidov Khairulloyevich	
O'ZBEKISTONDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	562
Zaynutdinova Umida Djalalovna, Miraxmedova Maftuna Ibragimovna	
SAMARQAND VILOYATIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA INSON KAPITALINING ROLI.....	568
Gulnora Mardievna Shadieva, Avazova Charos	
ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ДОХОДОВ РАБОТНИКОВ ВУЗОВ В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИИ СФЕРЫ УСЛУГ	572
Шадиева Гулнора Мардиевна, Рустамова Фируза	

KICHIK BIZNES KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH.....	578
Eminchayev Baxodir Sadikovich	
MINTAQA IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA BARQAROR RIVOJLANISH OMILLARINING NAZARIY TAHLILI.....	583
Tuyev Abdurahmon Yusubovich	
AKTIVLAR SIFATIGA TA'SIR ETUVCHI MAKROIQTISODIY VA INSTITUTSIONAL OMILLARNING TAHLILI.....	587
Rasulov Muxammad Bobur Fazliddin o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING MUAMMOLI KREDITLARI (NPL) KO'RSATKICHI ORQALI BANK TIZIMI BARQARORLIGINI BAHOLASH.....	594
Xanmuratov Roushenbek Xalmuxammetovich, Vaxabov A.V.	
AKSIYADORLAR BILAN MANFAATLI MUNOSABATLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHDA AKSIYADORLAR VA ULARNING HUQUQLARINI TA'MINLASH.....	600
Raimov Farrux Avazjon o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНВЕСТИЦИЙ В РАЗВИТИЕ ЭКОНОМИКИ СТРАНЫ В ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ.....	605
Мирпулатова Луиза Мансуровна, Абдумажидов Шахзод Шерзод угли	
O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNESNING YAIMDAGI ULUSHI VA UNING IQTISODIY BARQARORLIKKA TA'SIRI.....	610
Bo'stonova Nilufar Abdusmatovna	
MAISHIY XIZMATLAR SOHASIDA INNOVATSION KLASSTER MODELINI JORIY ETISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI.....	615
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
SURXONDARYO VILOYATI ISHLAB CHIQARISH SANOAT KORXONALARI RAQOBATBARDOSHLIGI KO'RSATKICHLARINING STATISTIK TADQIQOTI.....	619
Buriyev Ubaydulla Bozor o'g'li	
MAMLAKATIMIZDA SOLIQ MA'MURCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI VA ULARNI YECHIMLAR.....	623
Normurzayev Umid Xolmurzayevich	
YASHIL IQTISODIYOT RIVOJLANISHINING ASOSIY OMILLARI VA ULARNI BOSHQARISH MASALALARI.....	630
Yuldasheva Nazokat Muzaffar qizi	
AXBOROT MAHSULOTLARI BIZNESINING BARQAROR RIVOJLANISH MEXANIZMI: MONITORING VA BAHOLASH TIZIMI.....	635
Abdullayev Abdulla Fayzulla o'g'li	
O'ZBEKISTONDA BANK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH TENDENSIYALARI VA MUAMMOLARI.....	640
Raxmanova Iroda Xasilovna	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYA QILISH VA RAQAMLASHTIRISH: MUAMMOLAR VA STRATEGIK YO'NALISHLAR.....	645
Turgunov Abror Kadirovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT DAVRIDA BANK XIZMATLARI VA MOLIVAVIY TEXNOLOGIYALARNING TARAQQIYOTI.....	650
Muminova Marguba Mamirkulovna	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	655
Ulashev Xubbim Askarovich	
KADRLAR SIYOSATI VA DAVLAT XIZMATI SAMARADORLIGINI BAHOLASH HAMDA RIVOJLANTIRISHNING MILLIY MODELINI YARATISH.....	659
Turayev Laziz Shokirovich	
BALIQ YETISHTIRISHNING IQTISODIY SAMRADORLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING O'RNI VA AHAMIYATI.....	664
Bo'ltakov Sardor Oqbo'ta o'g'li	

QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INI UNDIRISH JARAYONIDA SOLIQ TAFOVUTINI (VAT GAP) ANIQLASH VA BAHOLASH USULLARI: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON SHAROITIDA ADAPTIV YONDASHUV.....	670
Urazmatov Jonibek Musurmanovich	
HUDUDLAR SOLIQ SALOHİYATI: OMILLAR VA NATIJA.....	675
Baxtiyorov Umid Kaxramon o'g'li	
AN'ANAVIY HUNARMANDCHILIKNI RAQAMLI PLATFORMALAR ORQALI INNOVATSION TRANSFORMATSIYA QILISH MEXANIZMLARI.....	680
Ermetov A.I.	
TA'MINOT ZANJIRINI BOSHQARISHDA SUPPLY CHAIN CONTROL TOWER KONSEPSIYASIDAN FOYDALANISH AFZALLIKLARI.....	686
Yuldashev Abduxakim Abdukarimovich	
KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA AXBOROT RESURSLARINING BOSHQARUV MODEL VA UNING IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	691
Yo'ldoshev Nodirbek Ne'matjon o'g'li	
DAVLAT FUQAROLIK XIZMATIGA MENTORLIK TIZIMINI TATBIQ QILISHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	696
Xurshida Maxmadaminova	
QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INING HISOB-KITOB VA UNDIRISH TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.....	706
Jumanazarov Alisher Toshtemir o'g'li	
ПРАКТИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КЛЮЧЕВЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫМИ ФИНАНСАМИ УЗБЕКИСТАНА.....	715
Наимов Шохрух Шарофиддинович	
KORPORATIV DIVIDEND SIYOSATINING YANGI JIHATLARINI O'RGANISH: RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKAT MISOLIDA.....	723
Eshev Furqat A'zamovich	
RAQAMLI PLATFORMALAR ASOSIDA "AQLLI SHAHAR" BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH: INSONGA YO'NALTIRILGAN YONDASHUV.....	730
Raximova Madina Shuxrat qizi	
HUDUDIY IQTISODIY TIZIMLARNI BOSHQARISHNING TASHKILIY TUZILMALARI.....	737
Umarov Oqil Omiljonovich	
MAMLAKATIMIZ TIJORAT BANKLARINING FOND BOZORIDAGI INVESTITSION FAOLLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	742
Yuldashev Fozil Turapovich	
MAKROIQTISODIY MUVOZANATNI MODELLASHTIRISHDA MATEMATIK USULLARNING TATBIQI VA PROGNOZLASHTIRISH SAMARADORLIGI.....	749
Abdiraimov Abbos Xolmurodovich	
ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ ТОРГОВЫХ ОТНОШЕНИЙ МЕЖДУ УЗБЕКИСТАНОМ И ГОСУДАРСТВАМИ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ.....	756
Мирзамухамедова Шахзода Акмалжон кизи	
O'ZBEKISTONDA IQTISODIY TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA STRATEGIK MENEJMENTNI RIVOJLANTIRISH.....	762
Ismadiyarov Alisher Abduraxmon o'g'li	
СПОСОБЫ ВЫРАЖЕНИЯ СОСТОЯНИЙ ЧЕЛОВЕКА ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИМИ ОБОРОТАМИ РУССКОГО ЯЗЫКА.....	766
Жумаев Шавкат ХХХ	
SUV XO'JALIGI SOHASIDA DASTURIY BUDJETLASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	769
Dilshod Pulatov, Dildora Mirzaeva	
МЕТОДЫ СБОРА И АНАЛИЗА ДАННЫХ ДЛЯ ОЦЕНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ ЦИФРОВЫХ ИНВЕСТИЦИЙ.....	776
Каракулов Фарход Зайпудинович	

НЕФОРМАЛЬНАЯ ЗАНЯТОСТЬ И ТЕНЕВАЯ СТОРОНА ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН: АНАЛИЗ СТРУКТУРНЫХ ВЫЗОВОВ И ГОСУДАРСТВЕННЫХ МЕР ПО ЛЕГАЛИЗАЦИИ	782
Салахутдинова Юлдуз Голибовна	
OLIY TA'LIM MUASSASALARINI MOLIYALASHTIRISH MODELLARI VA ULARNING XUSUSIYATLARI	787
Xalikov Akmal Xolboyevich	
TIJORAT BANKLARDA MOLIYAVIY XIZMATLARNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ISTIQBOLLARI	793
Roziqov Behzod Bahrom o'g'li	
RAQOBATBARDOSH MUHITDA INNOVATSION MENEDJMENTNI JORIY ETISH MEXANIZMLARI	799
Siddikov Askar Axrorovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYASINI BAHOLASHNING MEZON VA USULLARI	803
Isakova Naima Ikromjonovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT BUDJETI DAROMADLARINI OSHIRISH IMKONIYATLARI	809
Abdullayeva Iroda Shuxrat qizi	
MULTIMODAL TRANSPORT OQIMLARI SHAROITIDA LOGISTIKA XABLAR JOYLASHUVINI TANLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	813
Umirzaqov Davlatjon Dolimjon o'g'li, Axmedova Muslima Djalolovna	
SUG'URTA ZAXIRALARINI MOLIYAVIY HOLAT TO'G'RISIDAGI HISOBOTDA AKS ETTIRISH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH	818
Kodirkulov Oybek Turdiboyevich	
MINTAQAVIY IQTISODIYOTNI BOSHQARISHNING XORIJIY TAJRIBALARI	826
Nazarov Nazirjon Narzilloevich	
BUDJET TASHKILOTLARIDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNI TUZISH VA ULARNI TAHLIL QILISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	830
Norqulova Qutlug'nigor Oloviddinovna	
XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASIDA BOJ-TARIF SIYOSATINI METODOLOGIK TAKOMILLASHTIRISH MODELLARI	837
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
MAMLAKATIMIZDA SOLIQ MA'MURCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI (XORIJIY TAJRIBA ASOSIDA)	844
Bekmetov Xursandbek Ilxamovich	
SOTISH KANALLARINI TAKOMILLASHTIRISHDA MARKETING TADQIQOTLARIDAN FOYDALANISH	850
Abduxalilova Laylo Tohtasinovna	
MINTAQ IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA XIZMATLAR SOHASINING O'RNI VA OBYEKTIV ZARURIYATI	857
Achilova Firusa Kurbanovna	
TIJORAT BANKLARINING RESURS BAZASINI MUSTAHKAMLASH VA INVESTITSION KREDITLASH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISH TAHLILI	862
Faxriddinov Temur Faxriddin o'g'li	
XIZMATLAR SOHASIDA MIJOZLAR BILAN O'ZARO MUNOSABATLARNI RIVOJLANTIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA BAHOLASH MEZONLARI	867
Ismailova Ma'mura Eldorovna	
O'ZBEKISTONDA YASHIL TADBIRKORLIKNI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI VA MANBALARI	874
Rustamova Dilsabaxon Djurayevna, Baratov Maxsudali Nazaraliyevich	

O'ZBEKISTONDA YASHIL TADBIRKORLIKNI MOLIYALASHTIRISH MEKANIZMLARI VA MANBALARI

Rustamova Dilsabaxon Djurayevna

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
Andijon fakulteti, "Mutaxassislik,
ijtimoiy-gumanitar va aniq fanlar"
kafedrasi dotsenti
Email: dilsaborustamova@gmail.com

Baratov Maxsudali Nazaraliyevich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
Andijon fakulteti, "Mutaxassislik, ijtimoiy-gumanitar va aniq fanlar"
kafedrasi katta o'qituvchisi
Email: mnb7907@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekistonda yashil tadbirkorlikni moliyalashtirish mexanizmlari hamda asosiy moliya manbalari kengroq Osiyo iqtisodiy makoni kontekstida tahlil qilinadi. Qiyosiy va indikatorlarga asoslangan tahlil usullaridan foydalangan holda, tadqiqotda 2019–2024-yillar davomida davlat moliyalari, xalqaro taraqqiyot banklari hamda xususiy kapitalning yashil korxonalarni rivojlantirishga qo'shgan hissasi o'rganiladi.

Maqolada yashil iqtisodiyot siyosatiga oid huquqiy va institutsional asoslar, davlat va xususiy sektor ishtirokidagi moliyalashtirish tizimi, shuningdek, xalqaro moliya institutlarining roli yoritib beriladi. Tahlil natijasida yashil moliyalashtirish tizimidagi mavjud imkoniyatlar, cheklovlar va istiqbolli yo'nalishlar aniqlanib, xalqaro tajriba bilan qiyosiy tahlil asosida O'zbekiston amaliyoti uchun samarali taklif hamda tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar: yashil iqtisodiyot, yashil moliya, barqaror rivojlanish, qayta tiklanuvchi energiya, ekologik innovatsiyalar, soliq imtiyozlari, yashil obligatsiyalar.

Abstract. This article analyzes the financing mechanisms and key sources of funding for green entrepreneurship in Uzbekistan within the broader context of the Asian economic space. Using comparative and indicator-based analytical methods, the study examines the contribution of public finance, international development banks, and private capital to the development of green enterprises during 2019–2024.

The paper highlights the legal and institutional foundations of green economy policy, the financing system involving both public and private sectors, and the role of international financial institutions. Based on the analysis, existing opportunities, constraints, and перспективные directions of the green finance system are identified, and effective recommendations are developed for Uzbekistan's practice through a comparative assessment of international experience.

Key words: green economy, green finance, sustainable development, renewable energy, environmental innovations, tax incentives, green bonds.

Аннотация. В статье анализируются механизмы финансирования и ключевые источники финансовых ресурсов для развития зелёного предпринимательства в Узбекистане в контексте более широкого азиатского экономического пространства. На основе сравнительного и индикаторного подходов исследуется вклад государственных финансов, международных банков развития и частного капитала в развитие зелёных предприятий в 2019–2024 гг.

В работе раскрываются правовые и институциональные основы политики зелёной экономики, система финансирования с участием государственного и частного секторов, а также роль международных финансовых институтов. По результатам анализа определены существующие возможности, ограничения и перспективные направления развития системы зелёного финансирования, а также разработаны эффективные предложения и рекомендации для практики Узбекистана на основе сравнительного изучения международного опыта.

Ключевые слова: зелёная экономика, зелёные финансы, устойчивое развитие, возобновляемая энергетика, экологические инновации, налоговые льготы, зелёные облигации.

KIRISH

XXI-asrda iqtisodiy siyosatning eng muhim ustuvor yo'nalishlaridan biri — ekologik barqarorlikni ta'minlagan holda iqtisodiy o'sishni muvozanatli rivojlantirish hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan, yashil iqtisodiyot konsepsiyasi jahon miqyosida strategik rivojlanish modellari qatorida keng e'tirof etilmoqda [1].

Xitoy, Janubiy Koreya va Hindiston kabi davlatlar o'z milliy iqtisodiy strategiyalariga yashil rivojlanish yo'nalishlarini samarali integratsiya qilgan. Xitoy dunyodagi yirik yashil kredit bozori hamda yashil obligatsiyalar tizimini shakllantirib, banklar uchun kapitalni qayta tiklanuvchi energiya, toza transport va ekologik texnologiyalarga yo'naltirish imkoniyatlarini kengaytirdi. Janubiy Koreyaning yashil o'sish strategiyasi esa innovatsion siyosatni yashil moliyalashtirish vositalari, jumladan, hukumat grantlari, ventur kapitali hamda yashil startaplar uchun kredit kafolatlari bilan uyg'unlashtiradi. Xuddi shuningdek, Malayziya va Hindiston ekologik jihatdan mas'uliyatli biznes faolligini rivojlantirish maqsadida yashil obligatsiyalar bozorlarini kengaytirib, barqarorlikka yo'naltirilgan moliyaviy mahsulotlarni faol joriy etmoqda.

Yashil iqtisodiyot — bu tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, energiya tejamkor texnologiyalarni joriy etish hamda chiqindilarni minimallashtirish orqali iqtisodiy o'sishni ta'minlovchi tizimdir [2]. Ushbu yo'nalish ekologik xatarlarni kamaytirish bilan birga, yangi ish o'rinlarini yaratish, innovatsiyalarni rag'batlantirish va jamiyatda "yashil tafakkur"ni rivojlantirish orqali ijtimoiy barqarorlikni ham mustahkamlashga xizmat qiladi [3].

O'zbekistonda so'nggi yillarda yashil iqtisodiyot milliy taraqqiyot siyosatining muhim yo'nalishlaridan biriga aylandi. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 4-oktabrdagi "2019—2030-yillar davrida O'zbekiston Respublikasining "yashil" iqtisodiyotga o'tish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PQ-4477-son qarori¹ bilan ushbu yo'nalishda o'rta va uzoq muddatli ustuvor vazifalar belgilab berildi [4]. Shuningdek, barqaror rivojlanish va "yashil" o'sishni jadallashtirish borasidagi yondashuvlar O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-sonli Farmoni² doirasida ham mustahkamlandi.

Biroq mazkur strategiyalarning natijadorligi ko'p jihatdan yashil moliyalashtirishning mavjudligi va samaradorligiga bog'liq. Yashil tadbirkorlik — qayta tiklanuvchi energiya, energiya tejamkor texnologiyalar, qayta ishlash tizimlari hamda ekologik innovatsiyalarni ishlab chiquvchi korxonalar va startaplar faoliyati — uzoq muddatli, maqbul shartlardagi hamda tavakkalchilikka moslashtirilgan kapital resurslaridan foydalanishni talab etadi. Shu sababli, moliyaviy mexanizmlarni kengaytirish yashil loyihalarning amaliyotda samarali joriy etilishida muhim o'rin tutadi.

Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayoni mamlakat iqtisodiy tizimida yangi moliyalashtirish vositalarini joriy etishni taqozo etadi. Bu esa "yashil moliyalashtirish" tushunchasining dolzarbligini yanada oshirmoqda. Yashil moliyalashtirishning asosiy maqsadi — iqtisodiy faollikni ekologik barqaror yo'nalishlarda rivojlantirish uchun mablag'larni samarali jalb etishdan iborat [6].

Shuningdek, yashil moliya tizimini shakllantirish O'zbekistonning xalqaro majburiyatlari, jumladan, BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlari (SDGs) bilan hamohangdir. Davlat siyosati doirasida energiya samaradorligini oshirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini keng joriy etish hamda chiqindilarni qayta ishlash bo'yicha yirik dasturlar izchil amalga oshirilmoqda.

Mazkur tadqiqot O'zbekistonda yashil tadbirkorlikni moliyalashtirish mexanizmlari va manbalarini tahlil qilish hamda ularni Xitoy, Janubiy Koreya, Malayziya, Hindiston va Qozog'iston kabi tanlangan Osiyo mamlakatlari tajribasi bilan qiyoslashga qaratilgan. Shunday qilib, maqolada O'zbekistonning Osiyo yashil iqtisodiy makoniga integratsiyalashuvini qo'llab-quvvatlaydigan institutsional kuchli jihatlar, mavjud moliyaviy cheklovlar va istiqbolli strategik imkoniyatlar aniqlanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Yashil iqtisodiyot va yashil moliyalashtirish konsepsiyalari ilmiy adabiyotlarda keng o'rganilgan bo'lib, ularning nazariy asoslari 1990-yillardan boshlab shakllana boshlagan. Xalqaro tashkilotlar, jumladan OECD, UNEP va World Bank, yashil iqtisodiyotni "ekologik mas'uliyatli, inklyuziv va innovatsion iqtisodiy rivojlanish modeli" sifatida talqin etadi [7].

Olimlar umumiy xulosaga ko'ra, yashil moliya ekologik siyosat maqsadlari hamda barqaror biznes modellari amaliyoti o'rtasida muhim bog'lovchi bo'g'in vazifasini bajaradi. Kapitalni qayta tiklanuvchi energiya, toza texnologiyalar va resurslarni tejaydigan ishlab chiqarish yo'nalishlariga yo'naltirish orqali moliyaviy tizimlar firmalar va tadbirkorlarning iqtisodiy xatti-harakatlariga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Nazariy jihatdan, yashil tadbirkorlik innovatsion iqtisodiyot hamda institutsional nazariya bilan uzviy bog'liq. "Uch tomonlama samara" (triple bottom line) yondashuviga ko'ra, ekologik barqarorlikni o'z biznes

1 https://lex.uz/docs/-4539502?utm_source

2 https://lex.uz/docs/-5841063?utm_source

modeliga integratsiya qilgan firmalar ijtimoiy va ekologik maqsadlarga hissa qo'shish bilan birga, uzoq muddatli raqobatbardoshlikka ham erishishi mumkin. Sanoat modernizatsiyasi va ekologik talablarning parallel ravishda kuchayib borishi kuzatiladigan Osiyo iqtisodiyotlarida yashil tadbirkorlar toza texnologiyalar va innovatsion biznes amaliyotlarini joriy etishda muhim rol o'ynaydi.

Yashil moliya esa iqtisodiy faollikni ekologik barqaror yo'nalishlarda moliyalashtirishni anglatadi. Jahon banki ta'rifiga ko'ra, yashil moliya — bu "iqtisodiy qarorlar qabul qilishda ekotizim va iqlim xatarlarini inobatga olgan holda resurslarni taqsimlash amaliyoti"dir [8]. Shu nuqtayi nazardan, yashil moliya tizimi quyidagi asosiy funksiyalarni bajaradi:

1. barqaror investitsiyalarni qo'llab-quvvatlash;
2. ekologik xatarlarni kamaytirish;
3. yashil innovatsiyalarni rag'batlantirish;
4. energiya samaradorligini oshirishga xizmat qilish [9].

Ayrim tadqiqotchilar yashil iqtisodiyotni "uch tomonlama samara" konsepsiyasi orqali izohlaydi, ya'ni iqtisodiy foyda, ijtimoiy barqarorlik va ekologik muhofaza bir vaqtning o'zida ta'minlanishi lozim [10]. Xalqaro tajribalar shuni ko'rsatadiki, yashil moliyalashtirishning samarali ishlashi uchun davlat siyosati, normativ baza, bank tizimi va xususiy sektor hamkorligi alohida ahamiyatga ega.

Xitoyda yashil moliya. Xitoy Osiyoda davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan yashil moliya tizimining eng ilg'or namunalardan biri sifatida e'tirof etiladi. 2012-yilda "Yashil kredit qoidalari" joriy etilgani hamda 2016-yilda milliy yashil moliyalashtirish tizimi shakllantirilgani natijasida Xitoy banklari ekologik xatarlarni baholashni kreditlash jarayoniga faol integratsiya qila boshladi. Natijada yashil kreditlar hajmi tez sur'atlarda oshib, qayta tiklanuvchi energiya loyihalari, elektr transport vositalari ishlab chiqarish hamda ekologik infratuzilmani moliyalashtirishda muhim omil bo'lib xizmat qildi.

Empirik tadqiqotlar Xitoyda yashil kredit siyosati moliyaviy barqarorlikni mustahkamlash bilan birga, firmalarning ekologik ko'rsatkichlarini ham sezilarli darajada yaxshilaganini ko'rsatadi. Yashil obligatsiyalar ham muhim moliyaviy instrumentga aylangan bo'lib, u davlat va xususiy korxonalarga iqlimga yo'naltirilgan loyihalar uchun uzoq muddatli kapitalga kirish imkonini beradi. Tartibga solish bo'yicha ko'rsatmalar va bozorga asoslangan instrumentlar uyg'unligi yashil tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlaydigan keng qamrovli moliyaviy ekotizimni shakllantirdi.

Janubiy Koreyada yashil o'sish va moliyalashtirish. Janubiy Koreya boshqa, biroq yuqori samarador modelni namoyon etadi. Yashil o'sish strategiyasi doirasida Koreya hukumati ekologik maqsadlarni sanoat va innovatsiya siyosatiga tizimli ravishda integratsiya qildi hamda zarur moliyaviy resurslar bilan qo'llab-quvvatladi. Davlat fondlari, rivojlanish banklari va venchur kapital institutlari yashil startaplar, xususan, toza energiya, raqamli ekologik yechimlar va yashil ishlab chiqarish yo'nalishlarida grantlar, kredit kafolatlari hamda aksiyadorlik moliyalashtirish instrumentlari orqali hamkorlik qiladi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, innovatsiyaga yo'naltirilgan moliyalashtirish tuzilmasi Janubiy Koreyada dinamik yashil tadbirkorlik sektorining shakllanishiga xizmat qilgan. Bu yo'nalishda firmalar yangi texnologiyalarni tijoratlashtirish hamda ularni xalqaro bozorlarga olib chiqish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Janubiy Koreyada 2009-yildan buyon amal qilib kelayotgan "Green Growth Strategy" davlat tomonidan grantlar, subsidiyalar va yashil obligatsiyalar orqali qo'llab-quvvatlanadi [11]. Koreya tajribasi yashil moliyalashtirish texnologik yangilanish va eksport raqobatbardoshligini oshirish uchun samarali instrument bo'lishi mumkinligini ko'rsatadi.

Janubi-Sharqiy Osiyo: Malayziya tajribasi. Janubi-Sharqiy Osiyoda Malayziya yashil va barqaror moliyalashtirish bo'yicha mintaqaviy yetakchilardan biri hisoblanadi. Malayziya modelining muhim jihati — yashil moliyalashtirishni "yashil sukuk" kabi islom moliyasi instrumentlari bilan uyg'unlashtirishidir. Ushbu obligatsiyalar qayta tiklanuvchi energiya loyihalari, yashil binolar va barqaror transport infratuzilmasini moliyalashtirishda qo'llanilib, mahalliy hamda xalqaro investorlarni jalb etadi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, Malayziyaning ESG tamoyillarini islom moliyaviy standartlari bilan uyg'unlashtirgan tartibga solish tizimi investorlar ishonchini oshirgan va ekologik barqaror loyihalar uchun xususiy kapital safarbarligini kuchaytirgan. Ushbu tajriba, ayniqsa, moliyalashtirishning muqobil instrumentlari an'anaviy bank kreditlarini to'ldirishi mumkin bo'lgan O'zbekiston uchun dolzarb ahamiyatga ega.

Hindistonda yashil moliya. Hindistonning yashil moliya tizimi mamlakatning qayta tiklanuvchi energiya bo'yicha yirik strategik maqsadlari tufayli tez sur'atlarda kengaymoqda. Yashil obligatsiyalar emissiyasi yirik quyosh va shamol energiyasi loyihalarini moliyalashtirishning muhim mexanizmlaridan biriga aylandi. Hindiston yashil moliya bozori, asosan, infratuzilma investitsiyalari asosida rivojlanayotgan bo'lsa-da, kichik va o'rta yashil korxonalarni qo'llab-quvvatlashga qiziqish ham oshib bormoqda.

Shu bilan birga, olimlar ta'kidlashicha, yashil tadbirkorlar uchun moliyalashtirishga kirish imkoniyatlarini kengaytirish dolzarb bo'lib qolmoqda. Bunga sabab sifatida xatar darajasining nisbatan yuqori baholanishi hamda institutsional qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining yetarli darajada shakllanmaganligi qayd etiladi. Bu holat siyosiy-ijtimoiy emas, iqtisodiy-texnik nuqtayi nazardan, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan

xatarlarni taqsimlash mexanizmlarining ahamiyatini yanada kuchaytiradi.

Markaziy Osiyo: Qozog'iston etalon sifatida. Markaziy Osiyoda Qozog'iston O'zbekiston uchun eng yaqin va mos qiyosiy namunalardan biri hisoblanadi. Ostona xalqaro moliya markazi hamda Qozog'iston Yashil moliya markazi tashkil etilishi yashil obligatsiyalar, barqarorlikka bog'liq kreditlar va iqlim moliyalashtirish instrumentlari uchun mintaqaviy platforma yaratdi. YeTTB va OTB kabi xalqaro tashkilotlar Qozog'istonning yashil loyihalarini qo'llab-quvvatlaydi, mahalliy banklar esa yashil moliyalashtirish mahsulotlarini bosqichma-bosqich kengaytirib bormoqda.

Qozog'iston tajribasi shuni ko'rsatadiki, resurslarga tayanuvchi iqtisodiyotlar ham tegishli tartibga solish hamda moliyaviy asoslar mavjud bo'lsa, yashil moliya institutlarini samarali shakllantirishi mumkin.

Shuningdek, Yevropa Ittifoqi "EU Green Deal" doirasida barqaror investitsiyalarni faollashtirishga qaratilgan tizimli yondashuvni amalga oshirib, 2024-yilgacha barqaror loyihalarni qo'llab-quvvatlash uchun 1 trln yevrogacha resurs safarbar etishni rejalashtirgan [12].

Umuman olganda, ushbu tajribalar O'zbekiston uchun muhim amaliy namunalar bo'lib xizmat qiladi. Chunki mamlakatda yashil moliyalashtirish tizimini yanada takomillashtirish, institutlarni mustahkamlash hamda xususiy sektor ishtirokini kengaytirish bo'yicha izchil ilmiy-amaliy yondashuvlar talab etiladi. Shu bois, mazkur yo'nalishdagi ilmiy tahlillar va amaliy tadqiqotlar bugungi kunda alohida ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotni amalga oshirishda iqtisodiy tahlilning tizimli yondashuvi hamda kontent-tahlil usuliga asoslangan metodologiya qo'llanildi. Ushbu yondashuvlar iqtisodiy siyosat hujjatlari, moliyalashtirish dasturlari va xalqaro tajribalarni qiyosiy asosda o'rganish hamda tahlil qilish imkonini berdi [13].

Shuningdek, tadqiqotda quyidagi ma'lumotlar bazasi asos qilib olindi:

– O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiy taraqqiyot va kambag'allikni qisqartirish vazirligi hisobotlari (2019–2024);

– Jahon banki, Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki (YeTTB) hamda Osiyo taraqqiyot bankining (ADB) Green Finance Reports materiallari;

– O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmon va qarorlari;

– O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari.

Tadqiqot doirasida quyidagi usullar qo'llanildi:

1. Tizimli tahlil usuli — yashil iqtisodiyot siyosati va moliya tizimidagi institutsional munosabatlarni o'rganish;

2. Qiyosiy tahlil usuli — O'zbekiston tajribasini tanlangan davlatlarning xalqaro amaliyoti bilan taqqoslash;

3. Indikator tahlili — yashil iqtisodiyotning asosiy ko'rsatkichlarini (energiya samaradorligi, investitsiyalar ulushi, qayta ishlash darajasi va boshqalar) baholashda foydalanildi [14].

Mazkur metodologiya asosida O'zbekistonda yashil moliya tizimidagi mavjud imkoniyatlar, rivojlanish omillari hamda istiqbolli yo'nalishlar aniqlashtirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni rivojlantirish bo'yicha huquqiy baza so'nggi besh yil davomida bosqichma-bosqich shakllantirildi. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 4-oktabrdagi "2019–2030-yillar davrida O'zbekiston Respublikasining "yashil" iqtisodiyotga o'tish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PQ-4477-son qarori³ mamlakatda barqaror rivojlanish yo'nalishlarini belgilab berdi.

Mazkur strategiya quyidagi yetti ustuvor yo'nalishni o'z ichiga oladi:

1. energiya samaradorligini oshirish;
2. qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish;
3. chiqindilarni qayta ishlash tizimini yaratish;
4. suv resurslarini tejash va samarali boshqarish;
5. yashil transport tizimini joriy etish;
6. ekologik qishloq xo'jaligini rivojlantirish;
7. yashil innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash [2].

Shuningdek, milliy rivojlanishning uzoq muddatli ustuvor yo'nalishlari BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlari (SDGs) bilan uyg'unlashgan holda belgilab borilmoqda. Bu borada O'zbekiston Respublikasida 2030-yilgacha barqaror rivojlanish sohasidagi milliy maqsad va vazifalarni amalga oshirish bo'yicha strategik yondashuvlar milliy siyosatning muhim yo'nalishlaridan biri sifatida qaraladi [15].

3 https://lex.uz/docs/-4539502?utm_source

Hozirgi kunda O'zbekistonda yashil tadbirkorlikni moliyalashtirish asosan quyidagi manbalar hisobidan amalga oshirilmoqda:

- davlat budjeti mablag'lari;
- xalqaro moliya institutlari (BMT, Jahon banki, YeTTB, ADB);
- tijorat banklari va xususiy sektor resurslari;
- yashil obligatsiyalar va grantlar [16].

Amaliyot shuni ko'rsatadiki, so'nggi yillarda davlat va xalqaro hamkorlar ishtirokida yashil loyihalarni moliyalashtirishning institutsional mexanizmlari kengayib bormoqda. Jumladan, 2023-yilda Tiklanish va taraqqiyot jamg'armasi hamda Iqtisodiyot va moliya vazirligi hamkorligida "Green Investment Fund" tashkil etildi. Mazkur jamg'arma yashil energiya, chiqindilarni qayta ishlash hamda suv tejamkor irrigatsiya tizimlari loyihalarini moliyalashtirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda [17].

Quyidagi 1-jadvalda 2019–2024-yillar davomida yashil iqtisodiyotga yo'naltirilgan investitsiyalar hajmi aks ettiriladi.

1-jadval. O'zbekistonda 2019–2024-yillar mobaynida yashil iqtisodiyotga yo'naltirilgan investitsiyalar hajmi

Yil	Davlat investitsiyalari (mln \$)	Xalqaro moliya (mln \$)	Xususiy investitsiyalar (mln \$)	Jami (mln \$)
2019	120	250	60	430
2020	150	280	75	505
2021	180	350	110	640
2022	220	410	150	780
2023	260	470	180	910
2024	300	500	220	1020

Manba: O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiy taraqqiyot va kambag'allikni qisqartirish vazirligi ma'lumotlari asosida mualliflar tomonidan tayyorlandi.

Jadval ma'lumotlariga ko'ra, 2019–2024-yillar oralig'ida yashil moliyalashtirish hajmi 2,4 barobarga oshgan. Ushbu tendensiya mamlakatda iqtisodiy o'sish bilan bir qatorda ekologik barqarorlik yo'nalishlariga ham izchil e'tibor qaratilayotganini ko'rsatadi.

2021-yilda Soliq kodeksiga kiritilgan o'zgartirishlarga muvofiq, qayta tiklanuvchi energiya ishlab chiqaruvchi korxonalar foyda solig'idan 5 yilgacha ozod etildi. Shuningdek, ekologik sertifikatga ega mahsulot ishlab chiqaruvchilar uchun QQS bo'yicha 50% chegirma mexanizmi joriy qilindi [6].

Bundan tashqari, energiya tejamkor uskunalar importida bojxona bojidan ozod qilish hamda "yashil" loyihalar uchun imtiyozli kreditlar tizimi amaliyotda qo'llanilmoqda. Masalan, "Orient Finans Bank" YeTTB bilan hamkorlikda 100 mln yevro miqdoridagi Green Economy Financing Facility (GEFF) dasturini amalga oshirmoqda [19].

Xalqaro amaliyotda yashil moliyalashtirish tizimlari turli modellarga asoslangan holda rivojlangan bo'lib, ularning tahlili O'zbekiston uchun muhim ilmiy-amaliy xulosalar chiqarish imkonini beradi.

Yevropa Ittifoqi "EU Green Deal" doirasida 2020-yildan buyon yashil investitsiyalarni keng qo'llab-quvvatlab kelmoqda. YeTTB ma'lumotlariga ko'ra, 2024-yilgacha barqaror rivojlanish loyihalari uchun 1 trln yevro ajratish rejalashtirilgan [12]. Ushbu mablag'lar asosan yashil transport, qayta tiklanuvchi energiya va energiya samaradorligi dasturlariga yo'naltirilgan.

Janubiy Koreyada 2009-yilda qabul qilingan "Green Growth Strategy" davlat grantlari va subsidiyalar orqali innovatsion texnologiyalarni moliyalashtirishni nazarda tutadi. 2023-yil holatiga ko'ra, mamlakatda yashil moliyalashtirish hajmi YalMning 6,4 foizini tashkil etgan [11].

Xitoyda esa yashil banklar tizimi 2016-yilda yo'lga qo'yilgan bo'lib, 2023-yilga kelib yashil kreditlar ulushi umumiy bank portfelida 10% dan oshgani qayd etiladi. Bu holat mamlakat iqtisodiy siyosatida yashil sanoat hamda energiya samaradorligi yo'nalishlari ustuvor ekanini ko'rsatadi [20].

Qozog'iston tajribasiga e'tibor qaratsa, 2013-yilda "Yashil iqtisodiyot to'g'risida"gi qonun qabul qilinib, 2025-yilgacha qayta tiklanuvchi energiya ulushini 15% gacha yetkazish maqsadi belgilangan. Shuningdek, YeTTB va ADB bilan hamkorlikda Green Finance Centre tashkil etilgan [21].

O'tkazilgan tahlillar natijasida O'zbekistonda yashil iqtisodiyot siyosatini amalga oshirish hamda yashil tadbirkorlikni moliyalashtirish tizimi bosqichma-bosqich rivojlanib borayotgani aniqlandi. Ushbu jarayonda davlat siyosati, xalqaro hamkorlik va xususiy sektor ishtirokining kengayishi muhim ahamiyat kasb etmoqda [22].

Yashil iqtisodiyot bo'yicha strategik hujjatlar, jumladan, "Yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi (2019–2030)" hamda "2030-yilgacha barqaror rivojlanish strategiyasi" mamlakatda zarur huquqiy va institutsional asosni shakllantirdi [2][15]. Davlat tomonidan taqdim etilayotgan soliq imtiyozlari va subsidiya mexanizmlari korxonalarni resurs tejamkor hamda ekologik texnologiyalarga o'tishga rag'batlantirmoqda.

Shu bilan birga, amaliy jihatdan ayrim yo'nalishlarda yanada tizimli takomillashtirish talab etiladi:

- normativ-huquqiy hujjatlar bazasi mavjud bo'lsa-da, ijro mexanizmlarini yanada muvofiqlashtirish zarur;
- yashil investitsiyalar ulushini umumiy investitsiyalar tarkibida oshirish istiqbollari mavjud;
- kadrlar salohiyati va innovatsion muhitni kuchaytirish ehtiyoji saqlanib qolmoqda [3][6].

2019–2024-yillarda yashil moliyalashtirish hajmi deyarli 2,5 barobar oshdi (430 mln AQSh dollaridan 1020 mln dollargacha). Mazkur o'sish asosan davlat va xalqaro moliya institutlari ishtiroki hisobidan ta'minlandi.

Quyidagi asosiy tendensiyalar kuzatildi:

- davlat investitsiyalarining ulushi 27,9% dan 29,4% gacha oshdi;
- xususiy sektor ulushi 14% dan 21% gacha kengaydi;
- YeTTB va ADB kredit liniyalari orqali qayta tiklanuvchi energiya loyihalari uchun sezilarli moliyaviy resurslar safarbar etildi [5][18].

Mazkur ko'rsatkichlar O'zbekistonda yashil moliyalashtirish tizimi amaliy bosqichga o'tayotganini tasdiqlaydi. BMT, GIZ va YeTTB bilan hamkorlikda amalga oshirilayotgan Green Economy Financing Facility (GEFF) hamda Green Startup Accelerator dasturlari mamlakatda yashil tadbirkorlik madaniyatini shakllantirishga xizmat qilmoqda. Xususan, 2024-yilgacha 60 dan ortiq startaplar ekologik texnologiyalar yo'nalishida faoliyat boshlagani qayd etiladi [7][19].

Xalqaro hamkorlikning iqtisodiy samarasi shundan iboratki, O'zbekiston yangi moliyaviy instrumentlar — yashil obligatsiyalar, karbon kreditlari tizimi hamda gibrid moliyalashtirish modellari kabi yo'nalishlarni joriy etish imkoniyatlarini kengaytirmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalariga ko'ra, O'zbekistonda yashil iqtisodiyot va yashil tadbirkorlikni moliyalashtirish tizimi shakllanish bosqichida bo'lsa-da, kelgusi yillarda u milliy iqtisodiyotning muhim o'sish omillaridan biriga aylanishi kutiladi.

Davlat tomonidan yaratilgan huquqiy baza (farmonlar, strategiyalar va normativ-huquqiy hujjatlar) yashil iqtisodiyot rivoji uchun zarur institutsional poydevor vazifasini bajarmoqda.

Xalqaro moliya institutlari ishtirokidagi investitsiyalar hajmi yildan-yilga ortib bormoqda, bu esa yashil loyihalarni amalga oshirish ko'lamini kengaytirish hamda ularning iqtisodiy samaradorligini oshirish imkonini bermoqda.

Soliq imtiyozlari va imtiyozli kreditlash mexanizmlari tadbirkorlik subyektlarini ekologik texnologiyalarni joriy etishga hamda resurs tejamkor ishlab chiqarish tizimiga o'tishga rag'batlantirmoqda.

Yashil moliya bozori (yashil obligatsiyalar, grantlar va investitsiya fondlari)ni rivojlantirish mamlakatning xalqaro investitsiya jozibadorligini oshirish, xususiy sektor ishtirokini kuchaytirish hamda barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash uchun muhim imkoniyat yaratadi.

Shu bilan birga, tizimning yanada samarali ishlashini ta'minlash uchun ayrim yo'nalishlarda rivojlantirish choralari zarur. Jumladan, kadrlar salohiyatini oshirish, loyihalar natijadorligini baholash mexanizmlarini takomillashtirish hamda moliya institutlari o'rtasida hamkorlik va muvofiqlashtirishni kuchaytirish istiqbolli vazifalar qatoriga kiradi.

Takliflar:

1. Yashil moliya markazini tashkil etish. Xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda "UzGreenFinance Hub" markazini yo'lga qo'yish orqali grantlar, kreditlar va investitsiyalar bo'yicha yagona axborot bazasini shakllantirish maqsadga muvofiq.

2. Gibrid moliyalashtirish modellari (blended finance)ni joriy etish. Davlat mablag'lari va xalqaro grant resurslarini uyg'unlashtirish kichik va o'rta biznes loyihalarini samarali qo'llab-quvvatlash imkonini beradi.

3. Yashil sertifikatlash tizimini xalqaro standartlarga moslashtirish. ISO 14001 va "EU Green Deal" talablari asosida milliy sertifikatlash tizimini takomillashtirish hamda yagona mezonlarni belgilash zarur.

4. Moliyalashtirish samaradorligini baholash tizimini kuchaytirish. Har bir davlat yoki xalqaro moliyalashtirilayotgan loyiha bo'yicha natijaviy ko'rsatkichlar (indikatorlar) joriy etilishi hamda monitoring mexanizmi muntazam yo'lga qo'yilishi lozim.

5. Yashil bank tizimini rivojlantirish. Tijorat banklari huzurida maxsus "Green Finance Department" bo'limlarini tashkil etish orqali ekologik loyihalar uchun uzoq muddatli, past foizli va moslashtirilgan kredit mahsulotlarini kengaytirish tavsiya etiladi.

6. Ilmiy-tadqiqot va kadrlar tayyorlash tizimini rivojlantirish. Oliy ta'lim muassasalarida "Yashil iqtisodiyot va moliya" fanini joriy etish, shuningdek, amaliy trening va ilmiy loyihalarni qo'llab-quvvatlash kelajak mutaxassislar salohiyatini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-sonli Farmoni https://lex.uz/docs/-5841063?utm_source
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 4-oktabrdagi "2019—2030-yillar davrida O'zbekiston Respublikasining "yashil" iqtisodiyotga o'tish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PQ-4477-son qarori. URL: <https://lex.uz/docs/-4539502>
3. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. Hisobotlar to'plami. — Toshkent, 2024. URL: <https://mf.uz/>
4. Qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish dasturi (2023–2030). — Toshkent, 2023. URL: <https://lex.uz/>
5. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). Green Economy Financing Facility (GEFF) / Uzbekistan (project materials), 2024. URL: <https://www.ebrdgeff.com/>
6. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiy taraqqiyot va kambag'allikni qisqartirish vazirligi. Yashil moliyalashtirish tahlili. — Toshkent, 2024. URL: <https://mineconomy.uz/>
7. Central Bank of Uzbekistan. Green bond / green finance materials (publications), 2024. URL: <https://cbu.uz/>
8. Lex.uz — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. URL: <https://lex.uz/>
9. United Nations Development Programme (UNDP). Green Economy (Uzbekistan / reports & publications), 2023. URL: <https://www.undp.org/uzbekistan>
10. OECD. Green Growth Indicators 2023. — Paris, 2023. URL: <https://www.oecd.org/environment/green-growth/green-growth-indicators.htm>
11. Korea Development Institute. K-Green Growth Annual Review, 2024. URL: <https://www.kdi.re.kr/>
12. European Commission. The European Green Deal (policy framework), 2024. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en
13. Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A. Research Methods for Business Students. — London, 2020. URL: <https://www.pearson.com/>
14. World Bank. Green Finance in Emerging Markets, 2023. URL: <https://www.worldbank.org/>
15. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. 2030-yilgacha barqaror rivojlanish strategiyasi, 2022. URL: <https://lex.uz/>
16. Asian Development Bank (ADB). Green Finance Outlook: Central Asia. — Manila, 2023. URL: <https://www.adb.org/>
17. Green Investment Fund. Annual Report 2024. — Toshkent, 2024. URL: <https://www.gif.uz/>
18. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiy taraqqiyot va kambag'allikni qisqartirish vazirligi. Yashil investitsiyalar statistikasi, 2024. URL: <https://mineconomy.uz/>
19. GEFF Uzbekistan. Program Overview / Uzbekistan, 2024. URL: <https://www.ebrdgeff.com/>
20. China Development Bank. Green Banking Report. — Beijing, 2024. URL: <http://www.cdb.com.cn/>
21. Kazakhstan Green Finance Centre. Sustainable Finance Development Report. — Astana, 2023. URL: <https://aifc.kz/>
22. Rustamova, D. J. Tahliliy yondashuvlar orqali yashil moliya tizimini takomillashtirish masalalari. — Toshkent, 2024. URL: <https://scholar.google.com/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>